

اینترنت و حرفه تاریخ‌نگاری ۸۷

میر هادی حسینی

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت معلم تهران

اینترنت و حرفه تاریخ‌نگاری

تألیف: رولاندو مینوتی

ترجمه: حسن فرشتیان

ناشر: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، قم، چاپ اول، زمستان ۱۳۸۱، ۱۲۰ ص، ۹۰۰۰ ریال

شابک: ۹۶۴-۷۷۸۸-۰۶-۱

کتاب اینترنت و حرفه تاریخ‌نگاری توسط یک محقق ایتالیایی به نام رولاندو مینوتی تألیف شده است. سپس یک پژوهشگر دیگر به نام نادیا منصوره آن را به فرانسه ترجمه کرده و نهایتاً آقای حسن فرشتیان با همکاری پژوهشکده حوزه و دانشگاه در زمستان سال ۱۳۸۱ ه.ش. آن را به فارسی ترجمه و منتشر نموده است. به این ترتیب، نسخه فارسی ترجمه شده در ایران، نه از روی نسخه اصلی، بلکه از روی نسخه ترجمه فرانسوی این کتاب صورت گرفته است.

کتاب حاضر در دو فصل جداگانه تنظیم شده است. در فصل اول کتاب، ابزارهای تاریخ‌نگاران و شبکه رایانه مورد بررسی قرار گرفته و در فصل دوم به مسئله مبادلات تاریخی در عصر اینترنت پرداخته شده است.

این کتاب از آن جهت که هنوز موضوع فوق در کشورمان تازه و بدیع است، جایگاه خاصی را در بین پژوهشگران و مورخین داراست. زیرا اگرچه سال‌هاست که استفاده از فن‌آوری اینترنت در تمام رشته‌های علوم پایه و انسانی رایج شده، اما هنوز کاربرد اینترنت در تاریخ‌نگاری در ایران به جایگاه قابل قبولی نرسیده است. کتاب حاضر در پی از بین بردن فاصله بین علم تاریخ و اینترنت است. مؤلف در نیل به این هدف و انگیزه تا حدودی موفق بوده است.

فصل‌بندی کتاب به همراه کتابشناختی ارزشمند آن، به شیوه‌ای عالمانه انجام پذیرفته و ارتباط فصول باهم نسبتاً درخور توجه است. تقسیم‌بندی ابزارهای تاریخ‌نگاران در استفاده از رایانه نیز در این کتاب حائز اهمیت و تقدیر است. مشکلات کاربران تاریخی در هنگام جستجو در اینترنت، امری است که اغماض از آن تبعات دلسردکننده‌ای را برای دانشجویان و محققین رشته تاریخ به همراه دارد. کتاب حاضر با درک صحیح این مسئله، سعی در ارائه تصویری واقع‌بینانه از این امر دارد. مؤلف آنجا که به وضوح ذکر می‌کند: «در وضعیت کنونی نمی‌توانیم شبکه اینترنت را جایگزین شرایط ابزارهای موجود کلاسیک در تحقیقات تاریخی بدانیم»^۲ به دور از تعصبات ناشی از علم‌زدگی، سعی در ارائه چارچوبی منطقی برای استفاده از اینترنت در تاریخ دارد.

گذشته از محاسن و ارزشمند بودن این پژوهش، پاره‌ای ایرادات نیز بر این کتاب مترتب است که به ذکر آنها می‌پردازیم.

اساساً آثاری از این دست، به دلیل ثقیل بودن مفاهیم فنی و پایه‌ای برای محققین رشته‌های علوم انسانی، باید تا حد زیادی با متنی ساده و روان نوشته شود. در غیر این صورت، فهم و استفاده لازم از آن را به همراه نخواهد داشت.

به احتمال زیاد برگردان اصل کتاب از ایتالیایی به فرانسه و سپس از فرانسه به فارسی عامل مهمی در ثقیل شدن مفهوم جملات کتاب حاضر بوده است.

خوانندگان با دیدن عنوان روی کتاب، انتظار دارند که این اثر، آنان را در کار با اینترنت یاری دهد. حال آنکه این کتاب نه تنها این مشکل را حل نمی‌کند بلکه با طرح مفاهیم مبهمی چون «سراب منابع رایانه‌ای»^۳، «در هم بودن سیستم وب»^۴ و... آنان را بیشتر ناامید می‌کند. به نظر می‌رسد که مؤلف خود، قبل از خوانندگان، از کار با اینترنت دلسرد شده است. بنابراین آشکارا خود را طرفدار روش سنتی می‌داند. اگرچه این امر (یعنی ناامیدی از کار با اینترنت) برای یک مورخ عیب نیست، اما این امر برای پژوهشگری که کتابی با نام اینترنت و حرفه تاریخ‌نگاری تألیف می‌کند، جای بسی شگفتی است.

متن خسته‌کننده کتاب، چندان جذابیتی برای مورخ ندارد. شایسته بود که مؤلف با طرح روش‌های عملی و بهینه استفاده از «جستجو در اینترنت»، کاربران تاریخی را در استفاده از اینترنت، امیدوار سازد.

چگونگی یافتن پایگاه‌های اطلاعاتی تاریخی، ارتباط الکترونیکی با محققین و پژوهشگران تاریخ در اینترنت، تنها نمونه‌های اولیه‌ای هستند که اینترنت و حرفه تاریخ‌نگاری را به هم پیوند می‌دهد، اما جای طرح این مطالب در این کتاب خالی به نظر می‌رسد.

مؤلف بیشتر راه کارهای کلی را مطرح کرده و از ذکر ترفندهای کاربران شبکه برای رسیدن به موضوع موردنظر در اینترنت خودداری کرده است. در پایان، مطالعه کتاب به دانشجویان و محققین تاریخ توصیه می‌شود.

پی‌نوشت‌ها: ۸۸

(۱). Ronaldo Minuti

(۲). ص ۷۷.

(۳). ص ۲۵.

(۴). ص ۳۰.

(۵). ص ۱۲.